

LR Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui

2017 m. lapkričio 7 d.
NSMOT 17/11/07

DĖL PINIGINĖS PARAMOS NEPASITURINTIEMS GYVENTOJAMS ĮSTATYMO NR. IX-1675 1, 4, 8, 10, 17, 20, 23, IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO

Gerbiami Socialinių reikalų ir darbo komiteto nariai,

Asociacija Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau – Tinklas), vienijanti 42 nevyriausybinės organizacijas, atkreipė dėmesį į tai jog, nuo Piniginės socialinės paramos reformos pradžios socialinės paramos gavėjų skaičius ėmė sparčiai mažėti, tačiau skurdo, socialinės atskirties bei **nelygybės rodikliai nemažėja ir siekia rekordines aukštumas po įstojimo į Europos Sąjungą.**

Dėl šios priežasties Tinklas atliko „Piniginės socialinės paramos reformos poveikio vertinimo“ studiją. Tyrimo metu į piniginės socialinės paramos sistemą buvo siekta pažvelgti iš paramos gavėjų bei su jais dirbančiais nevyriausybinių organizacijų atstovų perspektyvos. Studijoje pateikiamos išvados bei išryškėjusios pagrindinės piniginės socialinės paramos tobulinimo kryptys.

Pagrindinės tyrimo išvados:

- 1) Nevyriausybines organizacijas neigiamai vertina savivaldybių sutaupyto lėšų naudojimą ne socialinėms reikmėms., **kad visos sutaupytos lėšos turėtų būti panaudojamos socialinėms reikmėms ir investavimui į kitas socialines paramos rūšis**, tačiau iki šiol kai kurios savivaldybės sutaupytas lėšas naudoja reikmėms, nesusijusioms su socialine apsauga. Tokia situacija sudaro paskatą savivaldybėms taupyti paramos gavėjų sąskaita, o lėšų panaudojimas tampa netikslingu.

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

- 2) **Griežtas turto ir santaupų įskaitymas yra trumparegiškas**, turint omenyje, jog netekus reguliarių pajamų santaupos galų gale bus išseikvotos kasdienėms išlaidoms ir asmuo atsidurs dar gilesniame skurde.
- 3) **Išmokos dydis neužtikrina minimalaus pragyvenimo lygio, tačiau mažina motyvaciją įsidarbinti dėl griežto papildomų pajamų įskaičiavimo**. Šiuo metu skiriama išmoka nesiekia net minimalaus vartojimo poreikių dydžio, todėl paramos gavėjams vargiai užtikrinamas orus pragyvenimo lygis. **Paramos dydis dar mažiau adekvatus kalbant apie palaipsniui vis mažinamą paramą**. Visgi, čia iškyla paradoksas, kuomet dalis paramos gavėjų nėra motyvuoti įsidarbinti. **Dėl griežto darbinių pajamų testavimo skiriant paramą paramos gavėjai susiduria su skurdo ir neaktyvumo spąstų rizika**. Ypatingai ši problema paliečia įsiskolinimų antstoliams turinčius asmenis bei gausias šeimas.

Remiantis aukščiau pateiktomis išvadomis, Tinklas **su išlygomis palaiko** šiuos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įregistruotus Piniginės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 1, 4, 8, 10, 17, 20, 23, ir 25 straipsnių pakeitimo projekto siūlymus:

- Pakeisti 4 straipsnio 5 dalį ir įtvirtinti imperatyvią normą dėl nepanaudotų savivaldybių biudžetų lėšų, skirtų socialinei piniginei paramai skaičiuoti ir mokėti, nustatant konkrečias socialinės apsaugos sritis, kurioms turėtų būti naudojamos minėtai paramai teikti nepanaudotos lėšos, tačiau, atsižvelgiant į tai, **jog nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių veikla nebūtų tapatinama tik su neįgaliųjų integracija**, bei tai, kad **pagalba yra reikalinga ne tik neįgaliesiems, bet ir kitoms sunkiai integruojamoms grupėms**, Tinklas siūlo atskirti ir papildyti 4 straipsnio 5 dalies 5 punktą ir naujus punktus išdėstyti taip:

„5) neįgaliųjų ir kitų socialinę atkirtį patiriančių asmenų socialinei integracijai;

6) bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų plėtrai, jų vykdomoms socialinėms programoms įgyvendinti;“

Buvusius 4 straipsnio 5 dalies 6-9 punktus laikyti atitinkamai 7-10 punktais.

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

- Pakeisti 4 straipsnio 2 dalį ir papildyti socialinės paramos rūšių sąrašą naujomis formomis, numatant teisinį pagrindą savivaldybėms skirti ne tik vienkartinę pašalpą, bet ir tikslingą, periodinę ir **sąlyginę pašalpą**, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad sąlyginių išmokų ištakos yra Lotynų Amerikoje, bet Europoje, o ypač Lietuvoje, tai yra naujas bei daugeliui nepakankamai žinomas socialinės paramos teikimo būdas; siekiant, jog šis piniginės paramos būdas būtų naudojamas tikslingai ir veiksmingai, **Tinklas siūlo įstatyme pateikti papildomą sąlyginės pašalpos išaiškinimą.**
- Tinklas taip pat palaiko siūlymą neįskaityti dalies pajamų apskaičiuojant piniginę socialinę paramą, tačiau atkreipia dėmesį į tai, jog siūloma pajamų neįskaitymo sistema yra gana sudėtinga. Be to, nėra aišku, ar toks pajamų apskaičiavimas užtikrins minimalų pragyvenimo lygį ir sieks minimalių vartojimo poreikių dydį (238 eur). Atsižvelgiant į išvardintas priežastis, Tinklas siūlo apsvarstyti galimybę neįskaityti pajamų dalies, numatant paprastesnę tvarką, kai parama kartu su darbinėmis pajamomis negali viršyti minimalaus vartojimo poreikių dydžio vienam asmeniui šeimoje.

Tuo pačiu **Tinklas atkreipia dėmesį ir į kitas Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems asmenims įstatymo normas ir siūlo šiuos pakeitimus:**

- Tinklas atkreipia dėmesį į tai, jog šiuo metu 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatoma norma, jog dirbantys asmenys įgyja teisę į piniginę socialinę paramą tuo atveju, jeigu jie dirba ne mažiau kaip du trečdalius maksimalios darbo valandų trukmės bei jiems darbo užmokesčio apskaičiuojama ne mažiau už minimaliąją mėnesinę algą arba minimalųjį valandinį atlygį proporcingai dirbtam laikui arba atliktam darbui, o savarankiškai dirbantys asmenys, kurie per laikotarpį, už kurį pajamos apskaičiuojamos, iš vykdomos veiklos gauna ne mažesnes kaip minimalioji mėnesinė alga vidutines pajamas per mėnesį, **neatitinka piniginės socialinės paramos tikslo skatinti žmogų išnaudoti visas papildomų pajamų galimybes bei užsitikrinti pajamas savarankiškai**, nes nesuteikia galimybės įsidarbinti mažiau darbo valandų (pavyzdžiui 0.5 etato). Taip pat svarbu užtikrinti, jog piniginė socialinė parama būtų garantuojama asmenims, kurių pajamos nesiekia minimalios mėnesinės algos arba minimalaus valandinio atlyginimo, ypač kalbant apie asmenis, kurie dirba

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas

savarankiškai. Dėl šiuo metu taikomų normų asmenims nėra sukuriama paskatų papildomai užsidirbti, o tuo pačiu skatinama dirbti nelegaliai dėl šiame straipsnyje taikomų apribojimų.

Dėl šių priežasčių **Tinklas siūlo pakeisti 8 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir jį išdėstyti taip:**

„1) Vyresni kaip 18 metų asmenys dirba ir jiems priskaičiuojamos samdomo ar savarankiško darbo pajamos;“

- Atsižvelgiant į tai, jog šiuo metu socialinės paramos gavėjams pinigine socialine parama gali būti mažinama šiems atsisakius dalyvauti visuomenei naudingoje veikloje arba aktyvios darbo rinkos priemonėse, tačiau ji nėra tiesiogiai mažinama bendrai gyvenantiems vaikams iki 18 metų, Tinklas atkreipia dėmesį į tai jog, socialinę paramą dalinasi visas namų ūkis, todėl mažinant išmoką suaugusiems, dėl to sumažėja ir parama skirta vaikams. Galiojantys paramos dydžiai jau šiuo metu neužtikrina minimalių poreikių, o vaikų skurdas Lietuvoje ypač aukštas ES kontekste. Taigi būtina įtvirtinti naują nuostatą, kuri numatytų, jog parama apskritai jokia būdu negali būti mažinama šeimoms, kuriose auga vaikai.

Dėl šių priežasčių **Tinklas siūlo papildyti 10 straipsnio 3 dalį nauju 4 punktu ir jį išdėstyti taip:**

„4) gyvena namų ūkyje, kuriame bent vienas asmuo iš bendrai gyvenančių asmenų yra vaikas (įvaikis) iki 18 metų.“

Direktorė Aistė Adomavičienė